

LASTOVO

Gospina ikona dubrovačke slikarske škole s kraja XV. st., i oltarna slika G. Lanfranca iz 1632 – 33, te od kovinskih predmeta: gotičko-renesansni kalež, možda rad Pavka Antojevića, ophodni križ što ga je 1576. skovao Marul Ivaneo i dvije klasično ukrašene renesansne brončane zdjele koje je dao saliti čuveni Lastovac Dobrić Dobričević. On je oko 1516. naručio kod mlet. slikara Francesca Bissola palu u načinu »svetih razgovora« za crkvu Sv. Marije usred groblja, te se dao na njoj portretirati. U nizu lastovskih crkvice izdvaja se još crkva Sv. Roka, u kojoj je od svečeva oltara ostao samo njegov kip što ga je izrezbario korčulanski majstor Frane Čiočić oko 1620.

LIT.: E. Galli, Lagosta, Nuove scoperte archeologiche nell' isola, Atti della Reale accademia nazionale dei Lincei (Roma), 1938, 14. — E. Dyggve, Crkva sv. Luke na Lastovu, VJAH, 1950, 52. — M. Lucijanović, Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike, Anali – Dubrovnik, 1954. — C. Fisković, Lastovski spomenici, Prilozi – Dalmacija, 1966. — J. Belamarić, Vodič Lastova, Split 1985.

Jos. B.

LASZOWSKI, Emilij, povjesničar i arhivist (Brlog na Kupi, 1. IV. 1868 – Zagreb, 28. XI. 1949). Diplomirao pravo u Zagrebu. Radio u Zemaljskome arhivu u Zagrebu od 1891. kao službenik, 1925 – 39. kao ravnatelj. Objavljivao zbirke pov. izvora, studije s područja povijesti i kulturne povijesti, prikaze o gradovima i gradinama u Hrvatskoj. Dio njegove opsežne bibliografije odnosi se na teme iz povijesti umjetnosti. Glavni je poticatelj osnivanja Muzeja grada Zagreba (1907) i njegov prvi direktor. Sudjelovao u organizaciji Kulturno-historijske izložbe grada Zagreba (1925). Vodio akcije za očuvanje spomenika; inicijator obnove grada Ozlja i uređenja kulturnopov. muzeja u njemu. Uređivao genealoško-heraldički časopis »Vitezović«, reviju »Prosvjeta« i »Vjesnik Državnog arhiva« u Zagrebu.

BIBL.: Grad Brlog i njegovi gospodari, Svjetlo, 1889; Ribnik, Zagreb 1893; Oko Kupe i Korane (s R. Lopašićem), Zagreb 1895; Izvještaji Ivana Pieronija o hrvatskim krajiškim gradovima i mjestima god. 1639, Starine JAZU, 1898, 29; Epitafij bana Petra Erdőda, VjZA, 1899; Hrvatske povijesne građevine, Zagreb 1902; Nacrti za obnovu Dubovca kod Ozlja, VjHAD, 1913; Drežnik, HP, 1914; Povijesne crtece o gradu Beli u županiji varaždinskoj, VjHAD, 1914; Gorski Kotar i Vinodol, Zagreb 1923; »Dverce« u Zagrebu na Griču 1793, Narodna starina, 1924; Franjevački samostan u Jastrebarskom, VjZA, 1925; Plemićeva kuća u Zagrebu, Stari i Novi Zagreb (zbornik), Zagreb 1925; Srebrni antependij zagrebačke stolne crkve, ibid., 1925; Obnova kapele sv. Jurja g. 1825, ibid.; Kuća bana Petra grofa Zrinjskoga u Zagrebu, ibid.; Izradba jednog klecala pred oltarom sv. Barbare u stolnoj crkvi u Zagrebu g. 1688, ibid.; Zrinski mauzolej u Sv. Jeleni kod Čakovca, HK, 1928; Grad Ozalj i njegova okolina, Zagreb 1929; Razgrabljene stvari grofa Petra Zrinjskoga i Franje Krste Frankopana i njihovih pristaša g. 1670 – 1671, Starine JAZU, 1948, 41.

LIT.: V. Deželić st., Bibliografija književnoga rada Emilija Laszowskoga 1889 – 1929, VjZA, 1929. — J. Ulčnik, Emilije pl. Laszowski, hrvatski povjesničar, Zagreb (revija), 1943, 1 – 3.

L. D.

LATKOVIĆ, Zlatko, slikar (Berkasovo kraj Šida, 18. III. 1928). Studirao teologiju u Đakovu, diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1961 (Lj. Babić); 1963 – 81. živio u Berlinu. Radi portrete i kompozicije u kojima teškim zasićenim bojama najčešće slika čovjeka obilježena tragikom koju nosi u

sebi. — Samostalno izlagao u Berlinu (14 izložbi) i Zagrebu 1981, 1982, 1983, 1984, (grafike, slike).

LIT.: H. Baumann, Zlatko Latković (katalog), Berlin 1972.

LATTUGA, Giovanni, venec. štukater (XVIII. st.). Vrlo elegantnom štukaturom ukrasio je 1750. svod svetišta i brodova crkve Sv. Eufemije u Rovinju.

LIT.: Horvat – Matejčić – Prijatelj, Barok.

LAURANA → VRANJANIN

LAVALLÉE, Joseph, franc. književnik (Dieppe, 23. VIII. 1747 – London, 28. II. 1816). Objavio je seriju grafika I jadranske obale L. F. Cassasa (*Voyage pittoresque et historique de l'Istrie et de la Dalmatie*, Paris 1802) s popratnim tekstom koji uglavnom ponavlja prije objavljene opise A. Fortisa i J. Spona.

LIT.: D. Keckemet, Luis François Cassas i njegove slike Istre i Dalmacije, Rad JAZU, 1978, 379. — M. Rožman, Francuski putopisci kroz Dalmaciju od prvog križarskog pohoda do kraja XVIII. stoljeća (IV), Mogućnosti, 1991, 3 – 4.

R.

LAY, Ivan, arhitekt i urbanist (Đakovo, 25. VI. 1915). Tehničku školu završio u Sarajevu 1934. Radi u državnoj službi; surađuje s arhitektom D. Grabrijanom. Poslije II. svj. r. zaposlen u Ministarstvu građevina, 1947. sudjeluje u osnutku Urbanističkoga instituta Hrvatske (s V. Antolićem), u kojemu djeluje do umirovljenja. Radi na metodologiji urbanističkoga planiranja, istraživanju razvitka gradova i pokrajina u Hrvatskoj (Zagreb, Osijek, Nacionalni park Plitvice, Požega, Nova Gradiška, Koprivnica, Karlovac, Sisak, Istra). Istražuje pov. gradske jezgre te sudjeluje na izradi

N. LAZANIĆ, Sv. Vlaho, Dubrovnik, crkva Sv. Vlaho

modaliteta zaštite i valorizacije spomenika kulture. Objavljuje radove s područja urbanizma, urbane sociologije i zaštite spomenika kulture i prirode.

T. Pl.

LAY, Srećko (Felix), etnograf (Osijek, 1838 — 17. VII. 1913). Prvi intendant osječkoga kazališta. Sabirao, proučavao i promicao seljačke tekstilne rukotvorine, najprije po Slavoniji, a potom i po ostalim našim krajevima. Sa sakupljenim materijalom svoje zbirke priređivao izložbe u zemlji i inozemstvu (Moskva, Pariz, Beč). Posebno se bavio ornamentikom na seljačkome tekstilu.

BIBL.: *Ornamenti jugoslavenske domaće i obrtne djelatnosti*, Wien—Leipzig—Frankfurt a. M., 1875—1884. V. Dič.

LAZANIĆ, Nikola, kipar i slikar (druga pol. XVI. st.), rodom iz Nerežišća na Braču. God. 1578. izradio je kamenu oltarnu palu s reljefima (*Majka Božja s djetetom između Sv. Petra i Pavla te Bog Otac na zabatu*) u crkvi Sv. Petra u Nerežišću (potpisano NICOLAUS LAZANEUS). God. 1581—84. boravi u Rimu u Ilirskom kolegiju Sv. Jerolima za koji radi kipove dalm. zaštitnika (izgubljeni). U Dubrovniku 1589. sklapa ugovor s korčulanskim klesarom A. Pomenićem, a 1591. uzima za učenika i pomoćnika Vicka Tripunova Pitkovića iz Kotora. U Dubrovniku su očuvana dva najvažnija Lazanićeva djela: kipovi Sv. Vlaha i Sv. Jerolima u crkvi Sv. Vlaha (također potpisani); oba odaju ruku vrsnoga kipara istančanih manirističkih obilježja. Prema istim odlikama pripisuje mu se mramorna glava starca iz dubrovačkoga samostana dominikanaca kao moguća replika jednoga starorimskoga portreta. — Kao slikar se predstavio oltarnom palom *Majka Božja između Sv. Ilije i Sv. Nikole* u crkvi Gospe od Karmena u Bitontu (Apulija). Uz P. Gospodnetića, L. je posljednji istaknuti stvaralac stare dalm. skulpture.

LIT.: C. Fisković, Lazanićevi kipovi u Dubrovniku, Prilozi—Dalmacija, 1950. — Isti, Alcuni pittori del Cinquecento in Puglia e in Dalmazia (N. Lazanić, A. e. D. Bizamano, D. Ateniense), Momenti e problemi della storia delle due sponde adriatiche, Lecce 1973. — I. Fisković, Lazanićeva replika rimskog portreta u Dubrovniku, Peristil, 1991, 34. str. 55—62. K. Plj.

LAZANJA, Stjepan Martinov → STJEPAN MARTINOV-LAZANJA

LAZZARINI, Pasquale, kipar (Venecija, 1667 — Gorica, 17. XI. 1731). Suradnik goričke kiparske radionice Giovannija i Leonarda Paccassija, koja je krajem XVII. i poč. XVIII. st. opremala oltarima crkve u Rijeci i Istri. Za crkvu Sv. Vida u Rijeci izradio je glavni oltar (1712) i oltare Sv. Stanislava i Sv. Ladislava (1727). Pripisuju mu se oltari Sv. Petra u zbornoj crkvi u Rijeci i Sv. Nikole u župnoj crkvi u Pazinu. Njegova se skulptura često ne uzdiže iznad zanatske kakvoće, kipovi su statični i opisni, dok su dekoracija i arhitektura oltara izvedeni u bujnijim baroknim oblicima XVIII. st.

LIT.: R. Matejčić, Udio goričkih i furlanskih majstora u baroknoj umjetnosti Rijeke, ZLU, 1978, 14. — Horvat—Matejčić—Prijetelj, Barok. R.

LEARD, Giuseppe (Joseph), graditelj i slikar (Rijeka, 11. XI. 1824 — 23. I. 1897). Diplomirao na Vojnoj inženjerskoj akademiji u Beču 1843. God. 1867. vratio se u Rijeku gdje je od 1872. bio šef Tehničkoga ureda, ujedno i glavni inženjer prometnica i vodovoda. Bio je vlasnik građevnoga poduzeća (s V. Celligom), vjerojatno 1884—93. Projektirao je stambene zgrade u neorenesansnome stilu. Slikao akvarelom, crtao vedute, krajolike, narodne nošnje i prizore iz svakodnevnoga života. Hrvatski povijesni muzej u Zagrebu posjeduje više od 50 njegovih akvarela.

LIT.: M. Schneider, Narodne nošnje u slikarstvu i grafici XIX. stoljeća (katalog), Zagreb 1971. — Ista, Gradovi i krajevi na slikama i crtežima od 1800. do 1940 (katalog), Zagreb 1977. — B. Vižintin, Umjetnička Rijeka XIX. stoljeća, Rijeka 1993. R.

LEARD, John (Janko), slikar (Rijeka, 1871—1935). Slikao krajolike, marine i vedute s motivima iz Rijeke (*Pećine*, 1888), Lovrana i Mošćenice te aktove. Izlagao je na skupnim izložbama u Rijeci 1907, 1914, 1916. i 1917.

LIT.: B. Vižintin, Rijeka u očima slikara (katalog), Rijeka 1960. — V. Ekl, Fluminensia, Rijeka 1991. — B. Vižintin, Umjetnička Rijeka XIX. stoljeća, Rijeka 1993.

LEARD, Rosa, slikarica (Rijeka, 18. XI. 1823 — Verona, 10. XII. 1860). Slikarstvo studirala u Firenci i u Rimu, gdje je naučila tehniku freske, kojom je oslikala staru evangeličku kapelu u Rijeci. Slikala u akvarelu, ulju i temperi pejzaže i marine romantičnih oznaka, te portrete riječkih ličnosti (*Slikar F. Colombo*). Bavila se i grafikom (*Portreti riječkih ličnosti*). Izlagala na skupnoj izložbi u Rijeci 1893.

LIT.: Slikarstvo XIX. stoljeća u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1961. — B. Vižintin, Umjetnička Rijeka XIX. stoljeća, Rijeka 1993. R.

P. LAZZARINI, *Andeo s Veronikinim rupcem* na glavnom oltaru crkve Sv. Vida u Rijeci

LECHNER, Zdenka, etnolog (Osijek, 5. VIII. 1918). Studirala na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Osnivač Etnografskoga odjela Muzeja Slavonije u Osijeku (1951), potom kustos u Etnografskome muzeju u Zagrebu. Posebno se bavila narodnim nošnjama.

BIBL.: Običaj »Kraljice« u Dalju, Osječki zbornik, 1960, 7; Proizvodnja pokljuka u požeškom Novom selu, ibid., 1962, 8; Narodna nošnja u Đakovštini, Đakovački vezovi, 1968; Zlatovez u Đakovštini, ibid., 1970; Buše, pokladni običaj baranjskih Hrvata, Etnološki prilozi 1978, 1. J. R. R.

LEDENICE, ruševine utvrđena grada *SI* od Novoga Vinodolskoga. Prvi put se spominje 1248; napušten potkraj XVII. st. Rubom zaravanka na vrhu brjega opasuju ga zidine s polucilindričnim ugaonim kulama. Na najvišoj točki (na istoku) u zidine je uklopljen frankopanski kaštel, zatvoren zidom i prema naselju. Usred kaštela je prizmatična obrambena kula. — Stara župna crkva Sv. Stjepana, jednobrodna romanička građevina bačvasta svoda, produžena je u XIV—XV. st. i u dograđenu dijelu presvođena gotičkim šiljastim svodom. Zvonik uz crkvu služio je i kao obrambena kula gradskih vrata. Na crkvu se oslanja gradska loža. Staroj, napuštenoj župnoj crkvi pripadala su zvona iz 1471 (rad dubrovačkoga ljevača Benedikta), srebrni relikvijar s glavom mučenice iz XIV. st. i pokaznica iz XV. st. U selu pod gradom sagrađena je na groblju crkva Sv. Jurja 1716., a nova župna crkva 1827.

LIT.: R. Matejčić, Spomenici kulture na području općine Crikvenica, Peristil, 1991, 34. B. F.

LEDERER, Gordan, snimatelj i fotograf (Zagreb, 21. IV. 1958 — Hrvatska Kostajnica, 19. VIII. 1991). Diplomirao je na Akademiji za kazališnu i televizijsku umjetnost u Zagrebu; od 1988. snimatelj HTV. Autor je dokumentarnih filmova i videozapisa o hrv. kulturnoj baštini (*Agramer historische Video Zeitung*), te fotografija, posebice portreta i spomenika kulture i prirode (*Žirje listopada 1989; Irak*, 1991). Kao ratni reporter svjedočio je iz Knina, Pakraca, Vinkovaca, Vukovara te s ratišta Slavonije i Banije. Poginuo je snimajući na banijskoj bojišnici (*Banijska praskozorja*, 1991). Posmrtna izložba njegovih radova priredena je u Zagrebu (1992) i Genovi (1993).

LIT.: Z. Maković, Čovjek s filmskom kamerom, Vjesnik (Panorama), 16. VIII. 1991. — Žirajski libar, Žirje—Šibenik 1994. V. Fo.

LEDIĆ, Gerhard, novinar i sakupljač umjetnina (Zagreb, 5. V. 1926). Školovao se u Zagrebu. »Tzv. Lutajući« reporter »Vjesnika u srijedu« i »Večernjega lista«, suradnik HRT-a. Osim antikviteta i knjižnice bogate raritetima, sakupio je i zbirku djela naivnih umjetnika (*Svijet naivnih* i